

41° 51' N / 87° 38' W. Maxwell Street: Fragments d'un intent d'escriure sobre un lloc¹

Tim Cresswell

*Trinity College, Hartford,
Connecticut, Estats Units*

Resum

Com escriure sobre un lloc? Per on comencen? Una cosa és ubicar el lloc, especificar-ne les coordenades. Així sabem on som. Posem nom al lloc. Aquest article és una obra de teoria local o, potser, topologia. [teoria local/escriptura sobre un lloc] La teoria local és, alhora, una manera d'interactuar amb l'indret i una forma de teoritzar-hi. Diferenciem de les maneres d'interactuar amb un lloc que se centren en les qualitats úniques i les particularitats, aïllant així un lloc de tots els altres. Aquest article experimenta amb les tècniques d'escriptura de Walter Benjamin en el seu Projecte Arcades així com experiments en forma híbrida en poesia contemporània (Maggie Nelson, Claudia Rankine, Susan Howe, etc.). Els assaigs estan escrits en fragments: paràgrafs que introdueixen i tornen a temes recurrents, inclosos els residus, les llistes, la materialitat, els sentits i la memòria. El resultat és una proposta metodològica de creació de noves topologies creatives.

Paraules clau: topologia, teoria local, escriptura creativa, lloc, geografia, geoliteratura.

Resumen: *41° 51' N / 87° 38' W. Maxwell Street: fragmentos de un intento de escribir sobre un lugar*

¿Cómo escribir sobre un lugar? ¿Por dónde empezar? Una cosa es ubicar el lugar, especificando sus coordenadas. Así sabemos dónde estamos. Pongamos nombre al lugar. Este artículo es una obra de teoría local o, tal vez, topología. [Teoría local / escritura sobre un lugar] La teoría local es, a la vez, una forma de interactuar con el lugar y una forma de teorizar sobre el. Difiere de las maneras de interactuar con un sitio que se centran en las cualidades únicas y las particularidades, aislando así un lugar de todos los demás. Este artículo experimenta con las técnicas de escritura de Walter Benjamin en su Proyecto Arcadas así como experimentos en forma híbrida en poesía contemporánea (Maggie Nelson, Claudia Rankine, Susan Howe, etc.). Los ensayos están escritos en fragmentos: párrafos que introducen y vuelven a temas recurrentes, incluyendo los residuos, las listas, la materialidad, los sentidos y la memoria. El resultado es una propuesta metodológica de creación de nuevas topologías creativas.

Palabras clave: topología, teoría local, escriptura creativa, lugar, geografia, geoliteratura.

1. Article traduït de l'original per Mercè Diago.

Abstract: *41° 51' N / 87° 38' W. Maxwell Street: Fragments of an Attempt at Writing Place*

How to write about a place? Where do we begin? One thing is to locate the place, specify its coordinates. So we know where we are. Put your name on the site. This article is a work of local theory or, perhaps, a topology. [Local theory / place writing] Local theory is, at the same time, a way of interacting with the place and a way to theorize it. It differs from the ways of interacting with a place that focuses on unique qualities and particularities, thus isolating one's place from all others. This article experiences Walter Benjamin's writing techniques in his Arcades Project as well as hybrid experiments in contemporary poetry (Maggie Nelson, Claudia Rankine, Susan Howe, etc.). The essays are written in fragments: paragraphs that introduce and return to recurring themes, including waste, lists, materiality, senses and memory. The result is a methodological proposal to create new creative topologies.

Keywords: Topology, local theory, creative writing, place, geography, geoliterature.

* * *

Com escriure sobre un lloc? Per on comencen? Una cosa és ubicar el lloc, especificar-ne les coordenades. Així sabem on som. Posem nom al lloc. Es tracta de la intersecció entre South Halsted Street i West Maxwell Street a Chicago, una mica al sud i a l'oest del Loop del centre de la ciutat.

Figura 1. Cantonada dels carrers Maxwell i Halsted, Chicago, Russell Lee, abril 1941.

Biblioteca del Congrés, departament de Gravats i Fotografia, Col·lecció FSA/OWI
[Número de reproducció: LC-USF33-012984-M5].

“El cor del gueto està delimitat per dues grans vies: Halsted Street i Maxwell Street. La primera està flanquejada a ambdues bandes per comerços imponents: botigues de mobles, tendes de salsitxes, pelleteries, botigues de capes i vestits, seda i aliments no peribles, sabates, gorres i barrets, tabac i grans magatzems. A Halsted Street s’hi fan negocis igual que al Loop. Les botigues anuncien els productes i els posen un preu. No és aquest el cas de Maxwell Street. Maxwell Street és tan propi del gueto com Halsted Street n’és d’aliè. A Maxwell Street hi ha vida; a Halsted Street, decòrum. Maxwell Street és el Halsted Street de fa una generació. Els propietaris dels negocis més onerosos de Halsted Street són majoritàriament els graduats de Maxwell. L’home de negocis modern de Halsted Street representa l’ideal per als fills dels propietaris de carretons de Maxwell Street.”

Louis Wirth²

Aquest llibre és una obra de *teoria local* o, potser, *topologia*.

[teoria local/escriptura sobre un lloc]

La teoria local és, alhora, una manera d’interactuar amb l’indret i una forma de teoritzar-hi. Difereix de les maneres d’interactuar amb un lloc que se centren en les qualitats úniques i les particularitats, aïllant així un lloc de tots els altres. Tampoc no es tracta de construir teoria que universalitza i generalitza. És diferent de les formes tradicionals d’escriptura sobre un lloc pel que fa a la seva intenció de prendre tangents teòriques des de l’especificitat d’una ubicació particular. Difereix de bona part de la teoria pel que fa a la insistència de romandre on som: de quedar-nos-hi ubicats.

Hi ha tradicions d’experiments en l’escriptura no-lineal que suggereixen històries i geografies no lineals.

“A diferència de la major part d’obres erudites, el que hi trobem a continuació és una explosió de capítols curts. Volia que fossin com colònies de bolets que broten després de la pluja: una abundància exagerada: una temptació per explorar: la idea que sempre n’hi ha més del compte. Els capítols construeixen una bastida indefinida, no una màquina lògica; fan un gest cap a allò que tant hi abunda allà fora. Es barregen i s’interrompen l’un amb l’altre, imitant el món apedaçat que intento descriure.”

Anna Lowenhaupt Tsing³

Els poetes contemporanis creuen les línies que diferencien la poesia de la prosa per tal de submergir-se en les complexitats, la història i la cultura dels llocs. La prosa segmentada dels paràgrafs de Claudia Rankine ofereix un relat poderós de microagressions racistes.⁴ Susan Howe barreja constantment poesia i prosa amb tècniques paratextuals per explorar moments de la història dels Estats Units.⁵ Maggie Nelson empra blocs de text separats (numerats i sense

2. *The Ghetto* (Chicago, Illinois; The University of Chicago Press, 1928), p. 231-32.

3. *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins* (Princeton, NJ.: Princeton University Press, 2015), viii.

4. Claudia Rankine, *Citizen: An American Lyric* (Minneapolis, MN; Graywolf Press, 2014).

5. Susan Howe, *Pierce-Arrow* (Nova York: New Directions, 1999).

numerar) en els seus actes criticocreatius compromesos amb la transsexualitat, la maternitat, el sexe, l'assassinat, i el color blau.⁶ Els límits entre crítica/prosa/poesia s'han difuminat. Aquestes exploracions són la base del text actual.

Aquest llibre també està inspirat en l'ús del muntatge del *Projecte Arcades* de Walter Benjamin i en la idea de "llibre de lloc comuns" emprada per Bruce Chatwin a *The Songlines* i de William Least Heat Moon a *PrairieErth*.⁷

"Mètode d'aquest projecte: muntatge literari. No em calia dir res. Només mostrar. No sostrauré cap objecte de valor, no m'apropriaré de cap formulació enginyosa. Però els parracs, el rebuig... d'això no en faré inventari sinó que em permetré, de l'única manera possible, d'entrar-hi: fent-los servir."

Walter Benjamin⁸

Un llibre de llocs comuns és, bàsicament, una col·lecció de saviesa, sovint sobre un tema concret. En molts sentits, el *Projecte Arcades* de Walter Benjamin és un llibre de llocs comuns modern que podria considerar-se ideal. Resulta adient, doncs, que compilar un llibre de tòpics es digui "commonplacings" en anglès, amb la qual cosa produïm un *topos* literari.

Als voltants de 1830 Chicago encara era un indret remot a on les tribus locals anaven a fer intercanvis comercials entre elles o amb els francesos i anglesos. Hi havia unes 200 persones que consideraven que Chicago era casa seva. Una d'aquestes persones era el doctor Philip Maxwell.

Una manera de mantenir la connexió entre el nom del metge i la ciutat en expansió continuada va ser posar-li el seu nom a un carrer. Maxwell Street va aparèixer per primera vegada en un mapa de Chicago el 1847 quan la població de la ciutat rondava els 30.000 habitants. El carrer original consistia en planxes de fusta per sobre del fang flanquejades per petites cases de fusta construïdes per als treballadors irlandesos del ferrocarril que construïen el Galena and Chicago Union Railroad, que va arribar un any després que el carrer. Era un indret sorgit a partir de la mobilitat.

UNA LLISTA DE NOMS

Maxwell Street
West Thirteenth Place
The Near West Side
Ellis Island del Midwest
Jewtown
Roosevelt-Halsted
Roosevelt/Union Redevelopment Area
The Ghetto

6. Maggie Nelson, *Jane: A Murder* (Brooklyn, NY: Soft Skull Press, 2005); *Bluets*, 1ª ed. (Seattle: Wave Books, 2009); *The Argonauts* (Seattle: Wave Books, 2015), text.

7. Walter Benjamin, *The Arcades Project* (Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1999); William Least Heat Moon, *Prairieerth: (a Deep Map)* (Boston: Houghton Mifflin, 1991); Bruce Chatwin, *The Songlines* (Harmondsworth: Penguin, 1988).

8. *The Arcades Project*, p. 460.

“A l'oest del riu Chicago, a l'ombra del Loop, hi ha un rectangle d'edificis de tres i quatre plantes amb una densitat de població alta que contenen la major part de les colònies d'immigrants de Chicago, entre les quals s'hi troba “el ghetto”. Aquesta zona, de tres quilòmetres d'ample i 4,5 km de llarg, està delimitada per totes bandes per metres quadrats de vies de tren. L'envolten una gran perifèria de fàbriques, magatzems i establiments comercials de tota mena. És el districte de Chicago amb la densitat de població més elevada i conté el que probablement sigui la varietat més gran de persones que es puguin trobar en qualsevol altra zona similar del món.”

Louis Wirth⁹

A la cantonada de Maxwell i Halsted no hi ha gaire cosa a veure. Al llarg de la infinitat de dies que hi he passat temps, el lloc és obert, poc concorregut, net i polit. Exactament, el carrer Maxwell està format per dos blocs a ambdues bandes de South Halsted Street. A la cantonada sud-oest esquerra de Maxwell i Halsted hi ha una cafeteria Caribou, que pertany a una cadena d'establiments similars que es troben arreu de Chicago i més enllà. Si mireu cap a l'oest al llarg de Maxwell Street, veureu els terrenys de joc de la Universitat d'Illinois. Si mireu cap a l'est, hi trobareu un gran arc de ciment incrustat en una paret d'obra vista. Gravat en el ciment s'hi llegeix “Maxwell Street”. Aquesta declaració sembla massa majestuosa per a aquests dos blocs sense res especial. Al llarg del sud de la secció de Maxwell Street que s'estén entre Halsted i l'arc que en marca el final, hi ha un grup d'edificis que es veuen arreglats però molt diferents l'un de l'altre. No s'assemblen als altres edificis que envolten el carrer.

Fotografia de l'autor.

Figura 2. “University Village/MarketPlace/Maxwell Street”.

9. *The Ghetto*, p. 195.

Amunt i avall de Halsted Street i al llarg dels carrers que recorren en paral·lel amb Maxwell Street hi ha apartaments de poques plantes i cases en filera, tots ells construïts recentment. Els promotors les han anomenades “University Village” com a conjunt. En la meua primera visita vaig trobar-me unes grans tanques publicitàries que amagaven una obra. A les tanques s’hi mostraven uns quants rostres multiètnics gens amenaçadors i els preus (elevats) de les unitats que s’hi construïen amb el nom de “Ivy Hall”. Al 2001 s’anunciaven cases en filera d’entre 200 i 230 m² per entre 396.000 i 497.000 dòlars.¹⁰ Al 2016 una casa en filera de 3 habitacions i 230 m² pot arribar a costar 650.000 dòlars.

“Som a Maxwell i Halsted. El barri es desperta. La gent surt al carrer. Una desfílada d’espatlles ajupides, rostres endurits, barrets de feltre desmanegats, pantalons amples, abrics tronats. En el silenci de la penombra troben el seu camí, espectres a la ciutat del fum i la brutícia, entre l’obscuritat que desapareix i l’alba que arriba... Maxwell Street és un petit nucli al voltant del qual gira un petit món. Això és Jerusalem. El viatge a l’Àfrica és a una illa d’edificis. La distància entre l’Àfrica i Mèxic és una illa, de Mèxic a Itàlia n’hi ha dues, d’Itàlia a Grècia tres illes...i ja som a Halsted Street. Aquest és el carrer del Món, el carrer Mare. La Mare Halsted és sàvia. És pacient. Coneix els seus gustos, les seves tradicions, les seves creences. Posa l’immigrant a dormir en el seu primer llit del Nou Món. L’abraça amb els seus braços de barriada. El carrer més humà de Chicago, els adopta a tots.”

Willard Motley¹¹

El 2008 vaig visitar l’Església Baptista Missionera de Getsemaní amb la Lori Grove, una conservadora de monuments local entusiasta de Maxwell Street. La història de l’església és un reflex de la zona. Construïda el 1869 com a escola per als immigrants alemanys, va convertir-se en sinagoga el 1902 abans de transformar-se en una església baptista amb una façana nova amb l’arribada del afroamericans del sud i d’altres llocs a la dècada de 1930. Aquell dia s’hi celebrava un ofici. Una congregació petita però vigorosa s’hi balancejava i cantava a l’interior. Una senyora gran ens va explicar a les escales que recordava l’època de la seva infantesa en què aquell havia estat un indret de vida negra i que ella jugava sovint amb d’altres infants a una zona que ara estava dominada per la Dan Ryan Expressway. L’església es va enderrocar el 2015 malgrat ser un dels pocs edificis en peu que havien sobreviscut al gran incendi de 1871.¹²

“Al voltant dels carrers Halsted i Maxwell s’arrombolla el gueto de Chicago, amb molts milers de jueus de Rússia i l’Europa de l’Est, que no parlaven gens d’anglès, que arribaven amb bitllets clavats a la roba i cartells penjats al coll. El carrer i els pisos estaven farcits de patriarques barbuts i les seves famílies. Les botigues tenien atrapaclients a les voreres i per tot arreu hi havia carretons que venien de tot, des de garlandes fins a all, passant per calces per a dones. L’onada jueva va anar seguida

10. “Chicago’s Next Great Neighborhood” Arxius UIC, Expedient RR 44.2

11. *Let No Man Write My Epitaph* (Nova York: Random House, 1958), p. 92.

12. Greg Trotter, “Pre-Chicago Fire Building Being Demolished in Maxwell Street Area” *Chicago Tribune*, 7 de març de 2015.

de molt a prop pels irlandesos, i mentre Blue Island Avenue feia de línia divisòria, hi havia unes batusses extraordinàries que mantenien la comissaria de Maxwell Street en ebullició.”

Jack Lait i Lee Mortimer¹³

La visita que Lait i Mortimer van fer a Maxwell Street com a part d'un relat a la recerca de l'escàndol, d'estil novel·la negra, d'una ciutat enterbolida, resulta indicativa del tipus de rol que Maxwell Street va tenir quan ens referim a l'escriptura que va més enllà dels gèneres. Aquí hi veiem un retrat pintoresc d'un barri divers, fins i tot estranger. Maxwell Street representa la idea del gresol, esdevé la metonímia dels mites de la creació dels Estats Units. Però no tot és positiu. Paradoxalment, Maxwell Street també atrau perquè és repel·lent, perquè és el tipus de lloc del que nosaltres, els lectors, necessitem saber-ne la veritat.

“Els negres viuen a barraques sense teulada, esfondrades pels cantons, amb esglaons que hi falten, inclinades com torres de Pisa en miniatura. En un casot destinat a dues famílies hi arriben a viure fins a cent persones. Dormen als passadissos, alguns fins i tot de peu recolzats als esglaons. Famílies senceres viuen sota l'escala. La brutícia arriba fins a la vorera i els terrenys són plens de males herbes, per tot arreu s'hi amunteguen trastos. A la nit, al voltant de Halsted Street s'hi forma una barreja fantàstica d'olors i colors, una celebració bigarrada de negres, mexicans, jueus amb el crani tapat, filipins, mediterranis. Dels bars pudents en surten olors rànies de la cuina barata. Al carrer s'hi pot comprar de tot, des d'una noia, per 5 dòlars, a un estilet per 2,5; els venedors ambulants venen pistoles, cantaridina, anticonceptius i imatges obscenes i d'altres articles de porno dur sense dissimular per 20 dòlars.”

Jack Lait i Lee Mortimer¹⁴

Maxwell Street va ser un indret privilegiat per diagnosticar els mals de la ciutat. Era cru i insalubre. Els escriptors descrivien la zona dient que era un fragment de “realitat”, una realitat que calia que els lectors coneguessin fins i tot encara que mai no hi anessin de visita.

“Estic assegut al meu escriptori del Loft mentre escric això, l'escriptori està de cara a la finestra, per la qual es veu una vista ben bonica. Neva. Només emblanquina. Veig Maxwell Street, l'extrem d'una parada de frankfurts il·luminada i Halsted Street de tant en tant quan un automòbil li dona vida. I un cartell de *Budweiser* amb llums de neó. Hi ha un carretó camatort amb una lona inclinada que fa de sostre a prop de la vorera.”

Willard Motley¹⁵

Un diumenge de 1967 Vivian Maier, una mainadera que treballava a Highland Park, una zona de la perifèria de Chicago, va sortir de l'habitació del soterrani que li havien preparat els seus patrons i va recórrer els 40 km que la separaven de la ciutat en direcció sud. El fet no era gens estrany. Els dijous i els diumenges

13. *Chicago: Confidential!*, p. 60.

14. *Ibid.*, p. 60-61.

15 *Op. cit.*, p. 179.

tenia el dia lliure i acostumava a anar a la ciutat a fer fotografies. Alguns dies s'enduïa un dels nens que cuidava amb ella. Maier havia transformat una part del dormitori en què vivia en una cambra fosca. Va fer milers de fotografies que mai no van superar l'etapa de negatiu. Moltes ni tan sols van arribar tan lluny. Aquests negatius juntament amb llaunes de pel·lícula sense revelar es van trobar el 2007 i les seves imatges van començar a aparèixer a Internet el 2008. Un d'aquests negatius documenta un dia de 1967 en què va marxar del barri benestant on vivia i va anar al centre de Chicago, al Skid Row de Madison Street i a Maxwell Street, entre d'altres.

Al llarg de varies dècades Meier va recórrer quilòmetres a peu fins acumular més de 150.000 imatges. Devia de tenir una aparença curiosa amb el cabell curt d'estil masculí i roba senzilla i passada de moda. De vegades canviava d'accent i s'inventava noms. Cap a la fi de la seva vida, el 2009, havia acumulat més de 200 caps de material fotogràfic, a més de diaris i d'altres articles que formaven una pila d'un metre i mig d'alt aproximadament a les golfes on va passar els darrers anys de la seva vida. L'habitació era tan atapeïda que el terra estava enfonsat i s'hi va haver de posar un puntal per tal de reforçar-lo. Existeix una simetria satisfactòria entre l'instint acumulador de Maier i el munt de coses que hom pot trobar al mercat dominical de Maxwell Street. No sorprèn gens que li agradés de visitar-lo.

Vaig topar-me amb la fotografia de Meier el 2013. Treballava en els arxius del Museu d'Història de Chicago analitzant el material sobre Maxwell Street. Havia de trobar-me amb el fotògraf Ron Gordan. Volia fer servir una foto que ell havia fet dels tapaboques i les rodes de Maxwell Street i necessitava obtenir-ne una bona còpia a més de pagar pel permís de reproducció. Ens vam trobar a l'exterior del museu, on va aturar-se amb el seu cotxe. Mentre fèiem les nostres transaccions, em va dir que havia format part d'un equip que imprimia imatges d'una col·lecció increïble de negatius acabats de trobar obra d'una mainadera que es deia Vivian Maier i que ella també havia visitat Maxwell Street. De fet, precisament hi havia una exposició aleshores al vestíbul del Museu mateix on jo treballava, exposició per la qual havia passat de llarg moltes vegades camí de les escales que pujaven a les sales de l'arxiu. Un cop vam acabar els nostres negocis, vaig tornar al museu i vaig recórrer l'exposició. Hi havia ampliacions enormes d'algunes de les fotografies de l'autora, apart d'imatges més petites, disposades en una seqüència que reproduïa un dels seus passejos fotogràfics. La seqüència acabava a Maxwell Street.¹⁶ Entre les imatges que ella va captar, n'hi havia de les bagatel·les del mercat, rostres afanyats, nens despreocupats, artistes del carrer i un home que tocava l'acordió amb una gallina al cap.

Veiem l'home de la gallina en un espai delimitat pels cossos de les persones que hi ha a la part davantera del grup d'espectadors. La fotògrafa i la persona

16. Per a més informació sobre Vivian Maier, vegeu Richard Cahan i Michael Williams, *Vivian Maier: Out of the Shadows* (Chicago: CityFiles Press, 2012); Vivian Maier, John Maloof i Geoff Dyer, *Vivian Maier: Street Photographer*, 1ª ed. (Brooklyn, NY: PowerHouse Books, 2011).

que contempla la imatge estan situades com a espectadores, com a vianants el progrés dels quals pel mercat queda interromput pel magnetisme de l'actuació. El contrast que hi ha a la imatge transforma els espectadors en siluetes que emmarquen l'home de la gallina, de peu contra la paret de Leavitt's Deli a la cantonada nord-oest de la intersecció entre West Maxwell i South Halsted Street.

Fotografia de Vivian Maier. Cortesia de CityFile Press.

Figura 3. L'home de la gallina, 1967, mercat de Maxwell Street i zona de barraques a l'oest de Maxwell Street de Chicago.

[llistes]

El 1947 Simone de Beauvoir va visitar el mercat de Maxwell Street. Mantenia una relació amb l'escriptor de Chicago Nelson Algren, i ell es delia d'ensenyar-li la ciutat que coneixia i que, en bona part, era un reducte de prostitutes i ionquis. Maxwell Street formava part d'aquest itinerari de visita obligada.

Fotografia de Mildred Mead, ICHi-24634 Cortesia del Museu d'Història de Chicago

Figura 4. Vista panoràmica en direcció oest dels carrers Halsted i Maxwell, la parada de Vienna Red Hots és a la part inferior central.

“Aquesta tarda C.L. ha deixat la seva llibreria per acompanyar-me a fer un passeig pels carrers de Chicago. A l’extrem dels barris negre, grec i italià, descobrim, per casualitat, un dels mercats més grans que he vist des del de la plaça Djelma el Fna de Marràqueix. S’estén més d’un quilòmetre i mig al llarg de la calçada i les voreres d’un carrer ample. El sol és matador, un sol de mitjans d’estiu, i la fosca Chicago de sobte ha esdevingut una ciutat exòtica, calorosa i acolorida, tal com havia imaginat que seria San Francisco. Els homes porten camises de color blau cel, d’un verd delicat, de rosa salmó, malva, groc sulfurós i anyil i deixen que la camisa els pengi per fora dels pantalons. Moltes dones s’han nuat els extrems de les bruses blanques per sobre del melic, amb la qual cosa ensenyen un bon tros de ventre entre la faldilla i el cosset. Hi ha moltes cares negres, d’altres de color d’oliva, morenos i blancs, sovint protegits per grans barrets de palla. A dreta i esquerra hi ha gent a les parades de fusta que venen bates de seda, sabates, vestits de cotó, joies, mantes, tauletes, llimones, frankfurts, ferralla, pells, una barreja sorprenent de brossa i articles bons, un mercat d’estar per casa barrejat amb luxes a preu baix. Pel carrer hi passen cotxes petits que venen gelats, Coca-Cola i crispetes.; en una gàbia de vidre la flama pampallugant d’un petit llum escalfa els grans i els fa esclatar.

Hi ha un home diminut amb parracs i cara d'indi que porta un gran barret de palla; amb un dispositiu d'escolta darrera l'orella bruta diu la bonaventura amb l'ajut d'una màquina. L'aparell és molt complicat, realment màgic; en un carretó mòbil que es mou hi ha una columna de vidre plena de líquid en què uns ninos salten amunt i avall. Una clienta s'hi acosta...una dona negra que va ensenyant el melic, de seguida sembla provocativa, escèptica i intimidada. Recolza la mà contra el vidre; els tribulets salten enlaire i s'enfonsen en les profunditats invisibles de l'instrument, que escup una tira de paper rosa on és escrit el destí de la clienta. Aquest aparell mecànic al servei de la màgia, l'auricular darrera del barret exòtic, aquestes juxtaposicions donen al mercat la seva personalitat impredecible. És una fira del segle XVIII en què els productes de drogueria es venen envoltats per la clamor de quatre o cinc ràdios. Hi ha un altre xarlatà digne del vell Pont Neuf: s'ha cargolat una serp al voltant del coll i ven un elixir negre que se suposa que ho cura tot, i descriu les propietats fabuloses d'aquesta panacea universal mitjançant un micròfon...Hi ha botigues a les voreres, sovint per sota del nivell del carrer, com al barri jueu de Nova York, i la mercaderia acaba escampada per la calçada. A través d'una porta oberta veig una gitana coberta de fulards i vels en una estança fosca, està agenollada al costat d'una palangana rentant-se la roba. Las ràdios tronen, i a cadascuna hi sona un tema diferent.

...

Supersticions, ciència, religió, menjar, remeis físics i espirituals, parracs, sedes, crispetes, guitarres, ràdios... ¡quina barreja extraordinària de totes les civilitzacions i races que han existit al llarg del temps i de l'espai!. A mans del comerciants, predicadors i xarlatans, les trampes llueixen i el carrer s'emplena de la xerrameca de milers d'ocells de plomes brillants. No obstant això, la grisor de Chicago persisteix sota el cel blau. Al final de l'avinguda que creua el basar resplendent, la calçada i la llum són del color de l'aigua i la pols.”

Simone de Beauvoir¹⁷

El relat que Simone de Beauvoir fa de Maxwell Street inclou molts dels elements sobre els quals els escriptors de totes les vocacions van escriure en topar-se amb el mercat. La barreja de persones de diferents orígens ètnics, la comparació amb mercats llunyans en llocs exòtics (Marràqueix, en aquest cas), l'ús de llistes per transmetre el poti-poti d'articles que es troben al mercat, l'observació del procés per vendre o aconseguir diners, la cacofonia de la música i l'activitat del mercat.

Una de les llistes de Beauvoir que destaca és la dels “articles” del mercat: “A dreta i esquerra hi ha gent a les parades de fusta que venen bates de seda, sabates, vestits de cotó, joies, mantes, tauletes, llimones, frankfurts, ferralla, pells, una barreja sorprenent de brossa i articles bons, un mercat d'estar per casa barrejat amb luxes a preu baix”. Hi ha una altra llista que inclou elements més abstractes i artístics barrejats amb materials i aliments: “Supersticions, ciència, religió, menjar, remeis físics i espirituals, parracs, sedes, crispetes, guitarres,

17. Simone de Beauvoir, “America Day by Day (L'Amérique Au Jour Le Jour),” in *Building the Nation: Americans Write About Their Architecture, Their Cities, and Their Landscape*, ed. Steven Conn i Max Page (Filadèlfia: University of Pennsylvania Press, [1954] 2003), pàg. 69.

ràdios... ¡quina barreja extraordinària de totes les civilitzacions i races que han existit al llarg del temps i de l'espai!". El fet d'enumerar reflecteix, d'una forma espacial, l'experiència del mercat com a espai de barreja. Les paraules "parracs, seda, crispetes, guitarres, ràdio" apareixen una al costat de l'altra de la mateixa manera que els objectes als quals fan referència es barregen al mercat. En aquest sentit, l'encontre de Beauvoir amb el mercat ratifica el que ha estat la forma dominant de relat escrit per a aquest indret. Les llistes són un mètode constantment recurrent amb el qual els escriptors, des dels urbanistes fins als novel·listes passant pels periodistes, han emprès la creació d'un relat per Maxwell Street. Aquestes llistes transmeten alhora el sentit d'una quantitat aclaparadora de coses i una sensació desorientadora i surrealista de juxtaposició improbable entre els elements. Transmeten la sensació de futilitat en l'intent de posar ordre en el caos aparent. La materialitat va fer sentir la seva presència. No eren només persones les que es movien. També hi havia quantitats ingents de "coses" que es movien pel mercat. Al llarg d'un període de cent anys, als observadors del mercat els va sorprendre el ventall de coses que hi trobaven a Maxwell Street, igual que el ventall de persones i els seus actes. Sovint, quan es trobaven al mercat, els observadors recorrien a la poesia de l'abundància. Per als periodistes, les enumeracions llargues van esdevenir el trop estàndard sobre el mercat. Totes aquestes coses recorrien el mercat des de llocs incerts fins als espais domèstics de les ciutats.

Una llista d'enumeracions

... aviram, caixes, espinacs d'abans d'ahir, peix fresc, all, formatge i salsitxes, prunes, pastilles de goma, pa de sègol, cogombrets en vinagre i anet i d'altres delicadeses *kosher*,¹⁸ sabates, roba, peix, taronges, bullidors, cristalleria, caramels, joies, hortalisses, caixes d'aviram viu, barrets, gorres, pretzels, frankfurts, cucuruxos de gelat, granadura i mongetes, material de ferreteria i refrescs, pintallavis i all,¹⁹ polles blanques que cloquegen, oques, coloms, conills i cadells de mascotes, barrets de palla nous i gàbies d'ocell antigues, instruments musicals, maduixes acabades de collir, vaixel·la, barrets de senyora amb els dissenys de cucut més moderns i llums de querosè,²⁰ endevinaires gitanes, *swamis* falsos, venedors ambulants de peix que en pregonen les seves virtuts i artistes amateurs, compradors, negociants i turistes,²¹ 20 bates de seda, sabates, vestits de cotó, joies, mantes, tauletes, llimones, frankfurts, ferralla, pells, supersticions, ciència, religió, menjar, remeis físics i espirituals, parracs, sedes, crispetes, gui-

18. "Maxwell Street Heart of Ghetto" – *Chicago Daily News*, 28 d'abril de 1928, p. 14.

19. *Ibid.*

20. Morgan, Gene, 'Maxwell Street to Have Face-Lifting Operation', *Chicago Daily News*, 24 de maig, 1939, p. 1.

21. *Sunday Tribune*, "Business is always good on Maxwell Street", 9 d'octubre, 1947, sense número de pàgina.

tarres, ràdios,²² filats en rotlles de diverses mides; brúixoles amb llum; un banc per aixecar peses; espècies en recipients de mida industrial; frigorífics/congeladors; caixes de rajoles de ceràmica vidrada, un contestador automàtic; copes de peu llarg i copes de cristall; guants (d'esquí i normals); volants i neumàtics de cotxe; roba interior; texans; jaquetes i granotes; carregadors de bateria; una bufadora de neu; llibretes i paper per a l'escola; trofeus de beisbol; patins (de gel i de rodes); i bufandes,²³ l'olor acre de l'all, frankfurts crepitants, fruita mig malmesa, formatge curat i peix en escabetx...²⁴

Aquestes llistes no tenen ni començament ni final. Intervenien en el cor de les coses, amunteguen una cosa a sobra de l'altra d'una forma agradable que sembla apuntar cap el col·lapse de les coses enteses com a categories. Fa l'efecte que aquests tipus de llistes imposen un ordre alhora que assenyalen la impossibilitat d'un ordre. Són com el capítol Ítaca d'*Ulisses*, alguns passatges de l'Antic Testament, de la poesia primerenca britànica, o de la *Iliada*.

Si en tinguéssim ganes, podríem fer una llista de llistes, una taxonomia de categoritzacions. Les llistes que fan els periodistes tendeixen a semblar-se a la mena de llistes que construiria un poeta. No són aleatòries. Semblen haver estat ordenades amb sentit estètic, perquè transmetin alguna emoció. De vegades hi ha una cosa al costat d'una altra per maximitzar l'efecte contundent de la juxtaposició: pintallavis i all, per exemple. D'altres cops, les llistes s'assemblen més a sistemes de classificació en grups d'elements que tenen alguna semblança "polles blanques que cloquegen, oques, coloms, conills i cadells de mascotes". En general, la sensació que es té és que les llistes són sobretot constructes estètics. Podrien comparar-se amb els tipus de llistes que es divideixen en categories i subcategories clarament identificades, dels quals el catàleg per temes d'una biblioteca en seria un bon exemple.

Els mercats són un lloc per fer-hi llistes. Quan anem a fer la compra ens enduem la llista. Si portéssim ni que fos una parada ben senzilla, en tindríem l'inventari fet. Vendre, comprar, consumir i fer llistes són activitats que estan íntimament lligades. Un tipus de llista de la qual no tenim constància són les llistes de la compra que els clients sens dubte portaven al mercat. Per suposat, són llistes d'allò més mundà, del tipus que solen escriure's a la part del darrera d'un paper qualsevol. Normalment es llencen. No obstant això, les llistes d'allò mundà, amb el temps, esdevenen representacions poètiques i nostàlgiques de vides en procés de construcció.

Umberto Eco ha suggerit que hi ha dos tipus de llistes que esquitxen la història de la representació. Un tipus de llista és la que fa valer un ordre i transmet una sensació de totalitat. Aquestes llistes (com ara els catàlegs de biblioteca, els inventaris d'existències i similars) estableixen la seva capacitat per donar fe de

22. De Beauvoir, "America Day by Day (L'Amérique Au Jour Le Jour)", 69.

23. *Chicago Tribune*, 30 d'octubre, 1981, sense número de pàgina

24. "Maxwell St. Has Air of Baghdad Bazaars", Oscar Katov. *Sun Times*, 24 de maig, 51.

tot. No obstant això, l'altre tipus de llista és la que estableix la seva inevitable qualitat incompleta i suggereix la possibilitat de continuar-la de forma indefinida. Aquestes són les llistes que suggereixen l'infinit.²⁵ A les meves exploracions de Maxwell Street he trobat ambdós tipus de llistes, tot i que la que hi predomina sigui aquest darrer tipus. Són les llistes que la humanitat ha fet sovint quan s'ha enfrontat amb el caos.

Les llistes poden ser el primer tipus d'escriptura, un seguit de noms que es projecten en elements del món. Sens dubte es dona el cas que bona part de les primeres manifestacions de la literatura consisteixen en llistes aparentment interminables de noms o llocs.

Georges Perec ens ofereix un grup de llistes remarcable pel seu contingut d'allò més corrent en el seu intent d'oferir un relat de lloc i un relat d'escriure sobre un lloc. A *An Attempt at Exhausting a Place in Paris*, Perec observa la Place Saint-Suplice des de diversos finestrals de cafès i anota, en forma de llista, el que veu a l'altra banda de la finestra.

“Hi passa un 63 [bus]
 Sis treballadors del clavegueram (cascs i botes altes)
 agafen la rue des Canettes.
 Dos taxis lliures a la parada de taxis
 Hi passa un 87
 Un cec que surt de la rue des Canettes passa per davant del cafè;
 és jove i camina d'una manera força segura.
 Hi passa un 86
 Dos homes amb pipa i carteres negres
 Un home amb una cartera negra i sense pipa
 Una dona amb una jaqueta de llana, somrient
 Un 96
 Un altre 96
 (tacons alts: turmells torts)
 Un 2CV verd poma
 Un 63
 Un 70”

Georges Perec²⁶

Aquesta forma de confeccionar una llista és un mètode per abordar el lloc però és força obvi que també és fútil i esgotadora. Els llocs reuneixen, combinen i ordeixen i les llistes intenten donar fe dels resultats d'aquestes accions. L'experiment de Perec dona una sensació de fracàs barrejada amb melancolia precisament per això. És un intent de captar, i fins i tot esgotar, un lloc. És un mirall mundà de la *Iliada*. Però ni tan sols s'acosta a l'objectiu declarat d'esgotar un lloc.

25. Umberto Eco, *The Infinity of Lists* (Londres: MacLehose, 2009).

26. *An Attempt at Exhausting a Place in Paris*, *Imagining Science* (Cambridge, Mass.: Wakefield Press, 2010), p. 11-12.

“A les parades, i de vegades fins i tot a la calçada, s’hi aboquen tota mena d’articles, de ferreteria, joguines, bagatel·les, sabates, barrets, roba.

Sorolls –

Soroll de fonògrafs. Homes que anuncien les seves mercaderies. Dones que es criden l’una a l’altra.

Gallines que escataïnen. Galls que canten. Nens que ploren.

Olors–

All

Peix”

Willard Motley²⁷

A *Species of Spaces* Perec ens demana (lectors, escriptors) que testimoniem els nostres propis espais mitjançant la confecció de llistes. Segons diu, fer aquestes llistes serà avorrit i mundà però acabarà oferint una guspira, un moment en què tots ens teletransportarem a un lloc diferent i en sorgirà alguna cosa extraordinària. En el seu assaig sobre “el carrer” ens encoratja a fer llistes sense parar: “T’hi has de posar més lentament, gairebé de forma estúpida. Obliga’t a anotar el que no té interès, el que és més obvi, més comú, més anodí.”

“Continua (fent llistes) –escriu–, fins que l’escena esdevingui improbable, fins que tinguis la impressió, durant un brevíssim instant, que et trobes a una localitat estranya o, encara millor, fins que ja no siguis capaç d’entendre el que hi succeeix o el que no hi succeeix, fins que el lloc en la seva totalitat esdevingui estrany i ni tan sols sàpigues que allò és el que s’anomena ciutat, carrer, edificis, calçades”.²⁸

Una de les llistes més influent és el sistema de classificació linneana per als éssers vius. Es tracta d’una llista jerarquitzada, que divideix l’univers en (regnes) animals i vegetals, gèneres, espècies, etc. En aquesta llista tot hi té un lloc, fins i tot encara que no siguem conscients de la seva existència. Quan es descobreix una nova espècie, la col·loquem en un lloc, com si el lloc ja hi fos, esperant la descoberta. Funciona a base de similituds. Les coses que s’assemblen les unes a les altres en aspectes que es consideren importants es col·loquen a prop en la llista. La llista d’elements que formen la taula periòdica segueix un criteri similar. Tanmateix, les llistes també poden funcionar des d’un punt de vista estètic col·locant unes coses al costat d’unes altres de forma que produeixin l’efecte sorprenent de la juxtaposició. Els poetes sovint empen llistes d’aquesta manera. Un dels millors relats de llistes és la consideració que Foucault fa de la falsa Enciclopèdia Xinesa de Borges al prefaci de *The Order of Things*.

“Aquest passatge cita “certa enciclopèdia xinesa” en què es diu que “els animals estan dividits en: (a) pertanyents a l’emperador, (b) embalsamats, (c) domesticats, (d) lletons, (e) sirenes, (f) fabulosos, (g) gossos rondaires, (h) inclosos en aquesta classificació, (i) angoixats, (j) innumerables, (k) dibuixats amb un pinzell molt fi de pèl de camell, (l) etcètera, (m) que acaben de trencar el càntir, (n) que des

27. Documents de Willard Motley, Col·leccions Especials de la Northern Illinois University, Caixa 13, Carpeta 42.

28. *Ibid.*, 53.

de molt lluny semblen mosques”. En l'estupefacció d'aquesta taxonomia, el que entenem d'una volada, cosa que, mitjançant una falla, se'ns presenta com l'encant exòtic d'un altre sistema de pensament, és la limitació del nostre, la impossibilitat absoluta de pensar-ho així.”

Michel Foucault²⁹

Per descomptat, aquesta llista fa gràcia atès el contrast que suposa comparada amb la classificació linneana. Mentre que la linneana ens sembla racional, la llista de Borges sembla absurda. Tal com suggereix Foucault, això no té a veure amb el contingut de la llista *per se*. Tot el que apareix a la llista de Borges és un grup d'animals identificable, encara que siguin fantàstics. La impossibilitat d'aquesta manera de pensar rau en la forma com està construïda la llista. Amb un etcètera al mig, per exemple. Una clau d'aquesta impossibilitat és la manera com les coses s'hi juxtaposen, la forma en què els gossos rondaires estan al costat dels animals fabulosos. “El que transgredeix els límits de tot pensament possible—escriu Foucault— són senzillament les sèries alfabètiques que connecten cadascuna d'aquestes categories amb totes les altres.”

Un darrer nivell d'absurditat en la llista de Borges i que potser sigui el més important en el cas que ens ocupa és l'observació que no hi ha *ubicació*, no hi ha lloc perquè els elements que conté la llista semblin realment juxtaposats. L'ordre espacial de la llista no és més que una manera d'ordenar el llenguatge. Foucault anomena aquesta “ubicació” taula d'operacions, fent referència tant a una taula en sentit literal (un lloc material real sobre el qual es poden juxtaposar coses) i al tipus de taula que podria representar una llista (com ara la “taula periòdica”). D'aquests animals mai se'n tindrà l'experiència en el mateix lloc, ni tampoc es representaran en l'espai d'una manera que no sigui una llista d'elements incongruents.

Les llistes creades pels escriptors que han estat a Maxwell Street difereixen de la de Borges. Sens dubte tenen una ubicació, de fet és la ubicació d'aquestes llistes, el lloc que era Maxwell Street, el que periodistes, novel·listes i d'altres intentaven captar en confeccionar llistes. El que tenen en comú amb la llista de Borges és el sentiment que produeix la juxtaposició improbable.

[maniquins]

Al *Projecte Arcades* de Walter Benjamin el convolut, o arxiu, corresponent a fotografia va immediatament abans que el que duu l'etiqueta “maniquins i d'altres tipus de nines”. Aquí s'hi inclou una cita llarga de J-K Huysmans que es recrea, amb la mirada masculina que acostuma a atribuir-se als surrealistes, amb les qualitats eròtiques i pròpies de malsons dels maniquins.

“A una botiga de la Rue Legendre... un seguit de bustos femenins, sense caps ni cames, amb ganxos de cortina en comptes de braços i pell de percala d'un to arbitrari, marró mongeta, rosa enlluernador, negre dur, estan alineats com una

29. *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences*, [1ª edició americana (Nova York,: Pantheon Books, 1971), XV.

filera de cebes, empalats en vares, o disposats al damunt de taules... Què superiors són a les estàtues depriments de Venus, aquestes maniquins de modista, amb el seu comportament realista; què provocatius que són aquests pits encoixinats que, al descobert aquí, evoquen un seguit d'ensonyaments..."

Walter Benjamin³⁰

La forma de les maniquins darrera de reixes contrasta amb els cossos malmesos dels qui són a fora al carrer, a Maxwell Street. Ofereixen un simulacre de moda i elegància en juxtaposició amb els cossos de l'exterior, els cossos cansats i malgirbats de la fotografia documental. La imatge de Lerner, *Head 1936*, mostra un cap amb la boca oberta, potser un cap per mostrar-hi barrets. Al fons hi ha el cap d'un home i un crani.

Els maniquins han estat gairebé una constant a la història de la fotografia de carrer. El fotògraf francès Atget de la dècada de 1920 és famós per les seves imatges de coses a les quals ningú no havia parat atenció abans. Els maniquins dels aparadors eren un dels seus temes habituals, per la qual cosa no sorprèn que rebés l'admiració dels surrealistes i, en concret, de Man Ray.

Els surrealistes buscaven allò que fos sorprenent en el dia a dia a París. Els fascinava el que estava lleugerament passat de moda, el sentit de redundància i, sobretot, la marginalitat.

"Mentre els fotògrafs voltaven per París com a *flâneurs* del segle xx, van crear una visió calidoscòpica de París mitjançant les seves imatges de carrers i arquitectura que no tenien res d'especial, aparadors amb maniquins, mercats de puces, cafès, sales de ball, i *clochards* (pòtols) anònims, ballarines, cantants, els habituals dels cafès i restaurants de moda i prostitutes i criminals del demi-monde."

Therese Lichtenstein³¹

Els surrealistes tenien fixació pels maniquins com a símbol clau del seu arsenal artístic. Un any després que Lerner fotografiés màscares i maniquins a Maxwell Street, els surrealistes van muntar la seva Rue de Mannequins a l'Exposició Surrealista de 1938 a París.

Els visitants de l'espectacle ideat per Marcel Duchamp es trobaven amb 16 maniquins dissenyats i vestits per Dalí, Miró, Max Ernst i d'altres. Els seus cossos estaven decorats de manera eròtica i macabra, una gàbia d'ocell a sobre d'un cap, flors on hi hauria d'haver el pèl moixí.

Jo també estava obert al l'encant dels caps de maniquins en una visita al mercat.

LLISTES 2

Els maniquins apareixen en els "Arxius i llista d'objectes de Maxwell Street" recopilats per membres de la Coalició per a la Conservació Històrica de Maxwell Street. La llista inclou totes les runes recollides d'un edifici a la zona mentre l'enderrocaven lentament per fer lloc per al nou University Village.

30. *The Arcades Project*, p. 694.

31. "The City in Twilight," a *Twilight Visions: Surrealism and Paris*, ed. Therese Lichtenstein (Berkeley, CA.: University of California Press, 2009), p. 18.

“Certificat d’inspecció d’edifici per 1314-1/2 (S. Halsted), amb data de 1964

Cartell en paper i plàstic de Colt 45 amb ampolla en 3-D, 15”x 10”

Cartell de llautó “Only Remy”, 10”x17”

1 cartell elèctric il·luminat de cotxe de carreres Marlboro, 31”x 18”x 2”

Barreja de cartells de tendes de licors, petits

(Recollits per SB, JW, MM, 2002)

Cartell dividit 4 parts on hi posa: “KISER Rip Jew Town.”

(Es creu que Rip fa referència a l’abreviatura de l’equivalent en anglès de “Descansi en Pau”)

“Salsitxa polonesa costelles de porc hamburguesa frankfurt patates fregides, 8”x 20”

“Patates fregides gratis amb entrepà, 8” x 18”

(Recollit per SB, JW, MM, 2002)”

Dels arxius i llista d’objectes de Maxwell Street,

Maxwell Street Foundation

La llista d’articles d’onze pàgines a un espai inclou parts d’edificis (rajoles, marcs, portes, trossos de sostre, etc.), cartells, bosses de paper, fragments de fusta, cendrers, llibres, papers, mostres de sòl excavat, un llum en forma d’ós, camises, una màquina de cosir, discs, carrets i **sis maniquins masculins de sastreria**.

Tots aquests objectes van ser recollits per membres de la Coalició per a la Conservació Històrica de Maxwell Street quan el paisatge va ser esborrat entre mitjans de la dècada de 1960 i l’actualitat, sobretot a conseqüència del desig d’ajustar-se a una altra llista.

Llista de factors que contribueixen a la calamitat

“Els anys; deteriorament greu; obsolescència, deteriorament; ús il·legal d’estructures individuals; presència d’estructures que no aconsegueixen els estàndards mínims; excés d’habitatges buits; massificació d’estructures i instal·lacions comunitàries; manca de ventilació, de llum o de sistemes de sanejament; serveis inadequats; ús intensiu del terreny; ús nociu de la disposició del terreny; depreciació del manteniment físic; o manca de planificació comunitària...”

Si avui visitéssim la cantonada de Maxwell amb Halsted i decidíssim passar-hi una estona, ens fixaríem que hi ha un seguit d’estàtues de bronze i plaques que transmeten al visitant interessat alguna cosa sobre la història del lloc. Si llegíssim les plaques, ens assabentaríem que aquest va ser l’emplaçament del mercat a l’aire lliure més gran de Nord-Amèrica. Ens assabentaríem que a començaments del segle xx, la zona era una de les de més gran densitat demogràfica dels Estats Units i que va ser un lloc on es van establir immigrants d’Europa i migrants de l’est i sud de la nació. Va ser un lloc on convivia la pobresa amb el cosmopolitisme. Les estàtues de bronze representen un músic de blues i un venedor que tenia una parada al mercat. Hi ha rèpliques en bronze de caixes d’embalar amuntegades en un desordre intencionat: una simulació del lloc aclaparador que va ser en una altra època.